

УДК 338.242.4.025

Мурзабулатова О.В.*кандидат економічних наук,**Харківський національний університет радіоелектроніки***Курденко О.В.***асистент,**Харківський національний університет радіоелектроніки***Murzabulatova Olena***Candidate of Economic Science,**Senior Lecturer of the Department**of Economic Cybernetics and Management of Economic Security,**Kharkov National University of Radio Electronics***Kurdenko Alexander***Assistant of the Department of Economic Cybernetics**and Management of Economic Security,**Kharkov National University of Radio Electronics*

ОБҐРУНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ЩОДО УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМИ ПРАВАМИ ДЕРЖАВИ

MANAGERIAL DECISIONS JUSTIFICATION FOR MANAGEMENT OF STATE CORPORATE RIGHTS

АНОТАЦІЯ

У статті вивчено та узагальнено зміст завдань державного управління та заходів із державного регулювання економіки під час реалізації державної політики розпорядження корпоративними правами держави. Доведено необхідність забезпечення вибіркового підходу до управління державними корпоративними правами, що має ґрунтуватися на визначенні завдання державного управління та заходів із державного регулювання економіки. Запропоновано методичний підхід до вибору способів розпорядження державними корпоративними правами та представництва інтересів держави, що ґрунтується на оцінках корисності володіння державою такими корпоративними правами для досягнення суспільних, соціальних і економічних цілей з урахуванням наявного балансу корпоративного контролю. Розроблено рекомендації щодо оцінки корисності та визначення оптимальних управлінських рішень у сфері володіння та розпорядження державними корпоративними правами. Запропоновано підхід до впорядкування масиву корпоративних прав, що перебувають у власності держави, за способами розпорядження державними корпоративними правами.

Ключові слова: корпорація, корпоративні права, державне регулювання економіки, корпоративні права держави, приватизація, акціонерні товариства.

АННОТАЦИЯ

В статье изучено и обобщено содержание задач государственного управления и мероприятий по государственному регулированию экономики при реализации государственной политики управления корпоративными правами государства. Доказана необходимость обеспечения выборочного подхода к управлению корпоративными правами государства, который должен основываться на определении задач государственного управления и мероприятий по государственному регулированию экономики. Предложен методический подход к выбору способов распоряжения корпоративными правами государства и представительства интересов государства, которое основывается на оценке полезности владения государством корпоративными правами для достижения общественных, социальных и экономических целей с учетом имеющегося баланса корпоративного контроля. Разработаны рекомендации относительно оценки полезности и определения оптимальных управленческих решений в сфере владения и распоряжения корпоративными правами государства. Предложен подход

к упорядочиванию массива корпоративных прав, которые находятся в собственности государства.

Ключевые слова: корпорация, корпоративные права, государственное регулирование экономики, корпоративные права государства, приватизация, акционерные общества.

ANNOTATION

The purpose of the paper is a theoretical study and summarizes the essence of objectives of government management and approaches of government regulation of the economy in the government policy of state corporate rights management. To achieve this goal we used the following methods: monographic – to study the nature and conditions of economic contradictions related to the implementation of state ownership of corporate securities; expert estimates – to develop a matrix and estimates scale of ownership utility of SCE; graphical – for visual presentation of results of research. The great importance, complexity and specificity of the problem of state corporate rights management under current conditions of market economic reforms in Ukraine led to periodic change of government priorities and search for new forms for solution a number of challenges that arise in this sphere. Specificity of origin and diversity of manifestations of the problem of state corporate rights management, with the author's view, primarily determine the feasibility of organizing different (by the costs, shares of capital, facilities, etc.) complex of SCR under long, medium and short-term objectives (which are determined by the general public, social, economic motives of saving SCR in state ownership) state as a shareholder. However, the necessity to differentiate the vast array of SCR which remains in state ownership, at this stage of the process of privatization has once again led to conflicts of establishing appropriate forms of entrepreneurship and permissible limits of government intervention in economic processes. The author proposes to use the methodological approach for choosing types of state corporate rights management and represent the interests of the state in relevant joint stock companies (JSC) to solve conflicts in the sphere of management of SCR and to overcome these crises. This approach is based on estimates of utility of such state corporate rights ownership to achieve social, economic and social objectives, taking into account the existing balance of corporate control in JSC based on a complex estimation of state property use efficiency. To solve contradictions in the management of SCR and to overcome these crises we offer the choice of methodological approach for disposition of state corporate rights and representation of state interests in the relevant JSC, based on estimates of

ownership utility of such state corporate rights to achieve social, economic and social objectives, taking into account the existing balance of corporate control in JSC based on a complex estimation of efficiency use of state property. Array of state corporate rights, obtained after the primary structural optimization further should be differentiated by means of disposal of SCR. The main ones include the following: lease, transfer in trust management, transfer in operational control, transfer for free use, sanitation, passive joint representation.

Key words: corporation, corporate rights, government regulation of the economy, state corporate rights, privatization, joint stock companies.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Корпоративні права держави, які визначають участь держави у статутному капіталі господарюючих суб'єктів інших форм власності, посідають окреме місце в комплексі об'єктів державної власності.

Специфіка управління корпоративними правами держави в ринковому середовищі зумовлюється двоїтим характером участі держави у господарських процесах. З одного боку, держава здійснює законодавче регулювання економіки і забезпечує контроль суспільства над діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності, внаслідок чого виконання державної волі учасниками господарських процесів є беззаперечним і обов'язковим (наявність відносин «влада – підпорядкування»). З іншого боку, держава під час реалізації прав власника (або співвласника) будь-яких суб'єктів господарювання виступає опосередковано, через співробітництво на рівних умовах з іншими учасниками відповідних суб'єктів господарювання. В основі такого співробітництва, перш за все, лежить обов'язковість забезпечення рівності сторін під час реалізації законних прав власності. Суперечливість ситуації реалізації державою прав власника часток участі в корпораціях породжує численні колізії, що суттєво утруднюють управління зазначеними об'єктами державної власності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Вивчення теоретичних та практичних аспектів управління об'єктами державної власності у цілому та корпоративними правами держави зокрема в умовах ринкової економіки здійснювалося такими вченими, як А. Аткинсон [7], Д. Майлз [8], Д. Норт [10], С. Перегудов [3], Д. Стігліц [7], Д. Хіндрікс [8] та ін. Особливості прийняття управлінських рішень стосовно розпорядження корпоративними правами держави у акціонерних товариствах (АТ) у постприватизаційний період розглядалися у роботах К. Агеєва [5], Е. фон Вайцзеккера [9], О. Пасхавера [5], Л. Верховодової [5], Г. Назарової [2], О. Попова [4], М. Фінгера [9], М. Чечетова [6], О. Янга [9] та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). До цього часу шляхи вирішення деяких важливих проблем розбудови цілісної системи управління корпоративними правами держа-

ви (КПД) не дістали належного наукового обґрунтування, зокрема у сферах формування належних інституціональних умов для реалізації інтересів держави як акціонера, а також інтеграції управлінських рішень із розпорядження КПД до загального контуру державного регулювання економіки.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та узагальнення змісту завдань державного управління та заходів із державного регулювання економіки під час реалізації державної політики розпорядження корпоративними правами держави.

Для досягнення поставленої мети в роботі використовувалися такі методи дослідження: монографічний – для дослідження сутності та умов виникнення економічних протиріч, пов'язаних із реалізацією прав власності держави корпоративними цінними паперами; експертних оцінок – для розроблення матриці та шкали оцінок корисності володіння КПД; графічний – для наочного відбиття результатів дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Зміст регулятивної функції держави як уособлення і носія узгодженої суспільної волі в економічній сфері полягає насамперед в інституціональному унормуванні та упорядкуванні умов здійснення господарських відносин, а також у забезпеченні належного суспільного контролю над діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності, які мають беззаперечно підкорятися затвердженому у встановленому порядку законним проявам (нормативним або розпорядницьким) державного волевиявлення. Важливою вимогою до належності виконання регулятивної функції держави при цьому виступає необхідність дотримання принципу пропорційності представництва учасників певних соціально-економічних відносин (тобто, навпаки, має забезпечуватися повна відсутність взаємної підпорядкованості суб'єктів ринкових операцій та господарських процесів). З іншого боку, необхідність дотримання загальних інституціональних норм і правил під час здійснення певних ринкових відносин цілком закономірно може і буде входити у протиріччя із суто комерційними інтересами, які виникають, наприклад, під час реалізації державою прав власника (або співвласника) цінних паперів. При цьому доцільність збереження у державній власності зазначених часток КПД зумовлюється, насамперед, необхідністю виконання державою низки функцій, пов'язаних із регулюванням соціально-економічних і господарських процесів. Державне регулювання економіки (ДРЕ) в ринкових умовах являє собою систему типових заходів законодавчого, виконавчого і контрольного характеру, які здійснюються правочинними державними установами та громадськими організаціями для забезпечення усталеного протікання соціально-економічних відносин

і процесів. Необхідність упровадження заходів з ДРЕ зумовлюється частковою або (в деяких випадках) навіть повною неможливістю успішного й остаточного розв'язання численних проблем суспільного розвитку на засадах використання виключно ринкового механізму регулювання (наявність проблеми «прогалин ринку»).

В умовах масштабних структурно-інноваційних трансформацій, пов'язаних із процесами ринкового реформування, досягнення цілей і завдань, виконання основних функцій державного регулювання економіки суттєво утруднюються через несформованість самого інституціонального середовища здійснення ринкових відносин, розбудова якого також стає одним із пріоритетів здійснення ДРЕ. Додатковими вимогами до забезпечення ефективності державного регулювання економічних процесів стає також мінімізація суспільних витрат, пов'язаних зі здійсненням трансформацій господарського механізму, а також досягнення рівномірності й збалансованості проведення реформаторських заходів у різних галузях та сферах економіки.

Реалізація заходів ДРЕ зазвичай відбувається на засадах комбінованого використання адміністративно-розпорядницьких (пряме підкорення волі економічних агентів для орієнтації на досягнення цілей, визначених державою) та економічних (непрямий вплив держави на явища та процеси господарської сфери, за якого зосередження матеріальної зацікавленості та волі економічних агентів на вирішенні встановлених державою завдань здійснюється через перетворення економічної ситуації у цій сфері) методів.

Відбір конкретних механізмів стимулювання економічного розвитку підприємств, визначення об'єктів, форм та обсягів надання державної підтримки перш за все мають ґрунтуватися на вимогах максимізації суспільно корисного ефекту від здійснення такого роду заходів. На нашу думку, в умовах нагальної необхідності прискорення структурно-інноваційних трансформацій (СІТ) національного господарства розв'язання цього складного завдання має здійснюватися з урахуванням такої системи критеріїв відбору підприємств для застосування заходів щодо підтримки СІТ:

1) суспільна значущість суб'єкта господарювання, який претендує на отримання державної допомоги, для національної економіки, галузі, території, окремих соціальних і громадських груп людей (потенційний вплив діяльності певного підприємства на забезпечення економічної та геополітичної безпеки);

2) інвестиційна привабливість суб'єкта господарювання та потенційна економічна ефективність конкретних інноваційних проєктів, що пропонуються при цьому до реалізації;

3) рівень конкурентоспроможності (відносно до світових та вітчизняних аналогів) та інноваційність продукції, яка виробляється підприємством;

4) досвід участі суб'єкта господарювання у виконанні загальнодержавних, галузевих, регіональних

програм (обсяги виробництва, споживчі параметри та значущість певних товарів і послуг для успішної реалізації програм або забезпечення пріоритетів промислового й науково-технічного розвитку);

5) соціальні аспекти виробничо-господарської діяльності суб'єкта господарювання (потенційний вплив на динаміку процесів продуктивної зайнятості населення, оцінка рівня розвитку людського капіталу);

6) наявний досвід суб'єкта господарювання (форми участі, обсяги та результати отримання і задоволення коштів) у сфері участі в реалізації програм державної підтримки структурно-інноваційних перетворень;

7) наявність та рівень розвитку власної науково-технічної бази, динаміка (вартісні та виробничі показники) розроблення та впровадження інновацій у межах діяльності суб'єкта господарювання;

8) наявність, тіснота та вартісні параметри коопераційних зв'язків (галузевих та міжгалузевих) суб'єкта господарювання з іншими суб'єктами господарювання, передбачувані обсяги отримання економічного ефекту від упровадження інновацій у межах усього ланцюжку створення нової вартості, учасником якого є підприємство;

9) очікуваний економічний ефект від реалізації заходів державної підтримки структурно-інноваційних перетворень у межах діяльності суб'єкта господарювання, у т. ч. зростання податкових надходжень до бюджету, збільшення ринкової вартості державних корпоративних прав та іншого майна, що знаходиться у власності держави і будь-якою мірою пов'язане з діяльністю певного суб'єкта господарювання.

Цілком доцільною вбачається також реалізація галузевих програм стимулювання і підтримки структурно-інноваційних трансформацій на підприємствах на засадах (за умови) участі держави у статутному капіталі суб'єктів господарювання (через механізм володіння корпоративними правами) або через надання у тимчасове користування підприємцям (через оренду або концесію) певних об'єктів державної власності.

У ринкових умовах сфера використання адміністративно-розпорядницьких методів об'єктивно є досить обмеженою, оскільки (за винятком виникнення надзвичайних ситуацій або випадків відверто волюнтаристського й неекономічного підходу до вирішення господарських проблем) має обов'язково ґрунтуватися тільки на законних підставах, визначених належною компетенцією відповідних державних органів або державними ж правами на володіння певними активами, ресурсами, благами тощо. Проте у розвиненій ринковій системі зазвичай сфера державної власності не може бути надзвичайно широкою та розповсюджуватися на об'єкти, користування якими прямо не пов'язане з виконанням головних функцій держави.

Тому в ринкових умовах більш широкого поширення набуває використання економічних ме-

тодів (податкове, структурно-цільове, бюджетне, антимонопольне, зовнішньоекономічне регулювання, регулятивна система та ін.), природа яких носить відверто інституціональний характер.

Для держави (навіть після завершення масової приватизації) нагальна необхідність належного унормування корпоративних відносин пов'язана не тільки з виконанням широкого кола функцій державного регулювання економіки, а й також із вимогою забезпечення власних прав як акціонера.

Велике значення, складність та специфічність проблеми управління корпоративними правами держави в сучасних умовах ринкового реформування економіки України зумовили періодичну зміну державних пріоритетів та безупинність пошуку нових форм розв'язання низки складних завдань, що виникають у цій сфері. Специфіка виникнення та розмаїття проявів проблеми розпорядження численними пакетами корпоративних прав держави, на нашу думку, насамперед визначають доцільність упорядкування різноманітного (за вартістю, частками капіталу, об'єктами і т.п.) комплексу КПД відповідно до довго-, середньо- і короткострокових цілей (які визначаються загальними суспільними, соціальними, економічними мотивами збереження КПД у державній власності) держави як акціонера.

Проте необхідність остаточної диференціації величезного масиву КПД, що залишилися у власності держави, на нинішньому етапі здійснення процесу приватизації в черговий раз зумовила посилення суперечностей щодо встановлення доцільних форм державного підприємництва та припустимих меж державного втручання в економічні процеси.

Для розв'язання протиріч у сфері управління КПД та подолання зазначених кризових явищ авторами пропонується використання методичного підходу до вибору способів розпорядження державними корпоративними правами та представництва інтересів держави у відповідних акціонерних товариствах, що ґрунтується на оцінках корисності володіння державою такими корпоративними правами для досягнення суспільних, соціальних і економічних цілей з урахуванням наявного балансу корпоративного контролю в АТ на основі комплексної оцінки ефективності використання державного майна.

Початковим етапом циклу управління КПД за підходу, який пропонується, є опис вихідної управлінської ситуації (YC), що виникає відповідно до появи проблеми розпорядження масивом (M) КПД:

$$YC = M \cdot \{O^B, C^B, K^B\}, \quad (1)$$

де O^B – характеристика розміру державних корпоративних прав за масивом (M); C^B – структурні параметри зв'язаної сукупності державних корпоративних прав; K^B – якісна характеристика стану корпоративних відносин (КВ) за об'єктами масиву державних корпоративних прав.

Наступним етапом управлінського циклу розпорядження КПД є визначення системи цілей (Π) держави у цій сфері володіння, що передбачає встановлення відповідності між функціями держави у КВ та певними цільовими орієнтирами управління КПД, з одного боку, а також можливостями реалізації цих функцій і орієнтирів відповідно до наявного розподілу корпоративного контролю та поточного фінансово-економічного стану акціонерних товариств, з іншого боку. Таке зіставлення є основою для первинного диференціювання акціонерних товариств із часткою КПД за ознакою корисності володіння. Для такого групування пропонується використання матриці корисності володіння КПД (рис. 1), оцінка за якою здійснюється за десятибальною шкалою (табл. 1).

Характерна особливість побудови матриці полягає у додатковому групуванні цілей управління за параметром синергетичності впливу на однорідні та змішані (першого та другого порядку) цілі; крім того, за первинного диференціювання характер синергетичного ефекту, що може досягатися, не встановлюється.

Позиціонування на площині матриці здійснюється на основі експертної оцінки, причому головною метою первинного диференціювання є визначення двох основних зон можливих дій щодо КПД, розподіл масиву корпоративних прав держави, за якими може дати змогу частково спростити управлінське завдання через обмеження обсягу і різноманіття масиву КПД, а саме:

- зони продажу, за умови якої рекомендується (безумовно або з певними обмеженнями) приватизація наявних у держави корпоративних прав;
- зони збереження, позиціонування до якої передбачає збереження корпоративних прав у власності держави (з певними вимогами або без них).

Здійснення процедури цілеполагання передбачає також обґрунтування загальної черговості дій (розстановку пріоритетів) та встановлення послідовності процесу вирішення чітко визначеної задачі управління (Y):

$$\begin{cases} Y = f(O^B, C^B, K^B) \\ \Pi \rightarrow opt \end{cases} \quad (2)$$

Вирішення сформульованої задачі управління пропонується здійснювати шляхом побудови дерева цілей або на основі методу розстановки пріоритетів. Під час використання останнього прийому розстановка пріоритетів буде здійснюватися на двох рівнях: по-перше, в управлінні КПД у цілому; по-друге, на рівні управління складниками формування масиву КПД (визначення пріоритетів трансформації обсягу і структури, визначення пріоритетів трансформації корпоративного управління певними об'єктами).

Масив корпоративних прав держави, отриманий після первинної структурної оптимізації, надалі має бути диференційований за способами

Таблиця 1

Шкала оцінок корисності та рекомендованих дій у сфері володіння ДКП

Зона	Оцінка	Характер рекомендованих заходів щодо змін у володінні	Умови визначення доцільності збереження ДКП у власності держави
ЗП	0	Продаж акцій за будь-якої сприятливої кон'юнктури	Низький попит на акції. Загальнодержавний характер діяльності підприємства
	1	Продаж акцій	
	2	Продаж акцій за зростання ринкової вартості	Загальнодержавний характер діяльності підприємства
	3	Концентрація голосів інших міноритарних акціонерів або продаж акцій	Загальнодержавний характер діяльності підприємства
	4	Викуп акцій у інших акціонерів	Високий рівень рентабельності діяльності
ЗЗ	5	Продаж акцій зі спеціальними зобов'язаннями	Необхідність забезпечення соціального спокою
	6	Пасивне володіння, впровадження обмежень щодо виплати дивідендів	Високий рівень рентабельності діяльності. Загальнодержавний характер діяльності підприємства
	7	Сприяння реалізації агресивної дивідендної політики	Високий рівень рентабельності діяльності
	8	Сприяння реалізації поміркованої дивідендної політики	Високий рівень рентабельності діяльності. Необхідність залучення інвестицій у розвиток об'єкта ДКП
	9	Збереження та посилення позицій акціонера, викуп акцій у інших акціонерів	Високий рівень рентабельності діяльності
	10	Збереження та посилення позицій акціонера до максимального контролю, викуп акцій у інших акціонерів, державне інвестування у розвиток АТ	Низький попит на акції. Високий рівень рентабельності діяльності. Стабільність виплати дивідендів

розпорядження КПД, до складу основних з яких слід віднести такі: передача в оренду (у сфері КПД – скоріше передача доручення на голосування або створення іншої форми коаліційного альянсу з певною зацікавленістю у корпорації особою); передача в довірче управління; передача в оперативне управління (найчастіше – внесення до статутного фонду іншої корпорації); передача в безоплатне користування (зазвичай здійснюється для самоврядівних організацій); санація, пасивне акціонерне представництво.

За описаного підходу комплексне оцінювання ефективності використання державного майна у виді часток участі в капіталі АТ пропонується здійснювати за допомогою відповідного інтегрального показника (P_i), рівень якого стає відображенням корисності володіння державою такими корпоративними правами для досягнення суспільних, соціальних і економічних цілей з урахуванням наявного балансу корпоративного контролю у АТ:

$$P_i = (P_c \cdot A_c)^d \cdot (P_{co} \cdot A_{co})^f \cdot (P_e \cdot A_e)^g, \quad (3)$$

де P_c, P_{co}, P_e – локальні узагальнюючі показники досягнення встановлених цілей управління КПД в АТ відповідно за сферами виявлення суспільних (c), соціальних (co), економічних (e) інтересів держави;

A_c, A_{co}, A_e – коригуючий коефіцієнт міри досяжності цілей управління КПД, що визначає наявність обмежень волевиявлення осіб, які презентують інтереси держави, відповідно до можливостей впливати на ухвалу відповідних рішень вищих органів управління АТ за сфера-

ми виявлення суспільних (c), соціальних (co), економічних (e) інтересів держави;

d, f, g – коефіцієнти значущості локальних узагальнюючих показників за таблицями Харрингона.

У рамках запропонованого методичного підходу вбачається доцільним також використання інтегрального показника оцінки альтернативних управлінських рішень, що можуть прийматися представником держави у сфері регулювання корпоративного розвитку АТ, у статутному фонді якого міститься частка КПД.

$$IP_{Aj} = \left[\prod_{i=1}^l (a_i \cdot k_{ij}) \right] \cdot \left[\prod_{l=1}^L \frac{a_l}{k_{lj}} \right], \quad (4)$$

де IP_{Aj} – інтегральний показник j -ої альтернативи;

a_i, a_l – групові ваги відповідно для i -ої та l -ої груп показників;

k_{ij}, k_{lj} – значення коефіцієнту відповідно i -ої й l -ої груп для альтернативи j .

Після проведення розрахунків вибирається альтернатива з найбільш привабливим значенням інтегрального показника. Таким чином, може бути сформульоване управлінське рішення щодо корпоративного розвитку, який буде найкращим із розглянутих варіантів.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Для розв'язання протиріч у сфері управління КПД та подолання зазначених кризових явищ пропонується використання методичного підходу до вибору способів розпорядження держав-

ними корпоративними правами та представництва інтересів держави у відповідних АТ, що ґрунтується на оцінках корисності володіння державою такими корпоративними правами для досягнення суспільних, соціальних і економічних цілей з урахуванням наявного балансу корпоративного контролю в АТ на основі комплексної оцінки ефективності використання державного майна. Масив державних корпоративних прав, отриманий після первинної структурної оптимізації, надалі має бути диференційований за способами розпорядження КПД, до складу основних з яких слід віднести такі: передача в оренду; передача в довірче управління; передача в оперативне управління; передача в безоплатне користування; санація, пасивне акціонерне представництво.

Напрямом подальших досліджень на основі викладених у статті висновків і рекомендацій є обґрунтування методичних підходів до оцінки ефективності управління КПД в АТ під час реалізації функцій державного регулювання економіки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Концепція корпоративно-дивідендної політики держави, затверджена Наказом Фонду державного майна України від 16.07.2002 № 1262. *Українська інвестиційна газета*. 2002. № 30.
2. Назарова Г.В. Організаційні структури управління корпораціями: наукове видання. Харків : ХДЕУ, 2004. 408 с.
3. Перегудов С.П. Крупная корпорация как субъект публичной политики. Москва : ГУ ВШЭ, 2006. 163 с.
4. Попов О. Теоретико-методологічні та концептуальні засади формування організаційно-економічного механізму корпоративного управління : монографія. Харків : ІНЖЕК, 2009. 360 с.
5. Пасхавер О.І., Верховодова Л.Т., Агеева К.М. Українська приватизація: групи інтересів, причини кризи, шляхи її подолання. Київ : Центр економічного розвитку. 2008 р. 85 с.
6. Чечетов М.В. Приватизація: теорія, методологія, практика. Київ : ІВЦ Держкомстату України, 2005. 645 с.
7. Atkinson A., Stiglitz J. Lectures on Public Economics. New York : McGraw Hill, 1980. 619 p.
8. Hindriks J., Myles G. Intermediate Public Economics. MIT Press, 2006. 724 p.
9. Von Weizsäcker E., Young O., Finger M. Limits to Privatization: How to Avoid Too Much of a Good Thing. Earthscan Publications Ltd., 2005. 256 p.
10. North D. Institutions, Institutional Change, and Economic Performance. Cambridge University Press, 1990. 152 p.

REFERENCES:

1. (2002) Konceptija korporativno-dyvidendnoji polityky derzhavy, zatverdzhena nakazom Fondu derzhavnogho majna Ukrainy vid 16.07.2002 #1262 [The concept of corporate-dividend state policy approved by order of the State Property Fund of Ukraine dated 16.07.2002 №1262]. *Ukrainian investment newspaper*, no. 30.
2. Nazarova Gh.V. (2004) *Orghanizacijni struktury upravlinnja korporacijamy: naukove vydannja* [Organizational structures of corporation management: scientific publication]. Kharkiv: HDEU (in Ukrainian).
3. Peregudov S.P. (2006) *Krupnaja korporacija kak sub'ekt pablychnoj polytyky* [Large corporation as a subject of public policy]. Moscow: Izd. dom GU VShE (in Russian).
4. Popov O. (2009) *Teoretyko-metodologichni ta konceptualjni zasady formuvannja orghanizacijno-ekonomichnogho mekhanizmu korporativnogho upravlinnja : monohrafija* [Theoretical and methodological and conceptual principles of formation of organizational and economic mechanism of corporate governance: monograph] Kharkiv: VD "INZhEK" (in Ukrainian).
5. Paskhaver O.J., Verkhovodova L.T., Aghejeva K.M. (2008) *Ukrainsjka pryvatyzacija: ghrupy interesiv, prychny kryzy, shlyakhy jiji podolannja* [Ukrainian privatization: interest groups, causes of the crisis, ways to overcome it] Kyjiv: Centr ekonomichnogho rozvytku (in Ukrainian).
6. Chechetov M.V. (2005) *Pryvatyzacija: teorija, metodologhija, praktyka* [Privatization: theory, methodology, practice] Kyjiv: IVC Derzhkomstatu Ukrainy (in Ukrainian).
7. Atkinson A., Stiglitz J. Lectures on Public Economics. New York : McGraw Hill, 1980. 619 p.
8. Hindriks J., Myles G. Intermediate Public Economics. MIT Press, 2006. 724 p.
9. von Weizsäcker E., Young O., Finger M. Limits to Privatization: How to Avoid Too Much of a Good Thing. Earthscan Publications Ltd., 2005. 256 p.
10. North D. Institutions, Institutional Change, and Economic Performance. Cambridge University Press, 1990. 152 p.